

TARTU ÜLIKOOL

Humanitaarteaduste ja kunstide valdkond

Eesti keele ja üldkeeleteaduse instituut

Kerttu Liis Rebane

**PEAMINISTER KAJA KALLASE VASTUSED KAS-
KÜSIMUSTELE IDAVEDUDE SKANDAALI JA
VÄLISPOLIITILISTE TEEMADE NÄITEL**

Bakalaureusetöö

Juhendaja Tiit Hennoste PhD

Tartu 2024

SISUKORD

SISSEJUHATUS	4
1. TEOREETILINE TAUST	7
1.1. Eneseparandused	7
1.2. Küsimuste tüübid ja funktsioonid.....	10
1.2.1. Üldküsimused	11
1.2.2. Partneriparandused.....	12
1.3. Küsimustele vastamine	15
1.4. Küsimustele vastamisest hoidumine.....	18
UURIMISMEETOD JA ANDMETE KOGUMINE	21
ANDMETE ANALÜÜS	23
Kaja Kallase vastused idavedude skandaali teemalistes intervjuudes.....	23
Kaja Kallase vastused välispoliitilistes intervjuudes.....	33
KOKKUVÕTE.....	42
KIRJANDUS	45
SUMMARY	48
LISAD	50

Autorsuse kinnitus

Kinnitan, et olen käesoleva lõputöö ise kirjutanud ning toonud korrekselt välja teiste autorite panuse. Töö on kirjutatud lähtudes Tartu Ülikooli eesti ja üldkeeleteaduse instituudi lõputöö nõuetest ning on kooskõlas heade akadeemiliste tavadega.

SISSEJUHATUS

Eesti Vabariik on demokraatlik riik, kus täidesaatvat võimu kannab valitsus. Valitsuse juht on peaminister, kes juhib valitsuse tööd ning seega ka Eesti riigi poliitikat. Alates 2021. aastast on Eesti peaminister Kaja Kallas.

2022. aastal puhkes sõda Venemaa ja Ukraina vahel. Kaja Kallas on kogunud kuulsust Ukraina esitoetajana ning andnud palju intervjuusid sõja ja julgeoleku teemal (Kuenssberg 2024).

23. augustil aastal 2023 lahvatas poliitiline skandaal, mida rahvas kutsub idavedude skandaaliks. ERR kirjutas, et peaministri abikaasa Arvo Hallikule osaliselt kuuluv ettevõtte Stark Logistics on Venemaa-Ukraina sõja vältel tegelenud Venemaal äritegevusega. Lisaks andis Kallas 35 0000 eurot laenu ettevõttele Novaria Consult, mille kaudu omas Arvo Hallik osalust Stark Logisticus. (Krjukov 2023) Samas ütles Kaja Kallase valitsus sõja puhkemise ajal, et Eesti ja Venemaa vahel ei tohi mingisugust äritegevust toimuda. (Eesmaa 2022)

Kallas on intervjuudes väitnud, et tema abikaasal pole Venemaa ettevõtjatest kliente, vaid nad aitavad Eesti ettevõttel Venemaal äritegevust lõpetada. Samuti ei näe Kallas endal mingisugust seost selle teemaga. Kaitsepolitsei hinnangul pole Arvo Halliku ettevõtted midagi seadusevastast teinud. (Ojakivi, Müller 2023)

Peaminister Kaja Kallas on idavedude skandaali teemal palju intervjuusid andnud. Tema abikaasa aga keeldub meediaga suhtlemast. Rahva valulise reaktsiooni tõttu loobus Arvo Hallik oma osalusest ettevõttes Stark Logistics (Koppel 2023).

Idavedude skandaali ja välispoliitiliste intervjuude näitel joonistuvad selgelt välja peaministri positiivne ja negatiivne kuvand. Kui välispoliitilised teemad on peaministri tugevus, siis idavedude skandaal heidab talle pigem negatiivse varju. Oma töös kavatsen uurida, kuidas positiivne ja negatiivne kuvand mõjutavad vastamist.

Kuna poliitikud juhivad riiki ja viivad ellu seadusi, on rahva jaoks oluline, et riigikogus ja valitsuses oleksid sellised inimesed, kes on nende jaoks sümpaatsed, usaldusväärsed ning kes teeniksid rahva huve. Rahva seas on levinud arusaam, et küsimustele vastades kipuvad poliitikud oma jutuga keerutama ning ei paku küsimusele ammendavat vastust (Clayman, Heritage 2002: 238). Suulise keele reeglite järgi järgneb küsimuse esitamisele sellele vastamine (Hennoste 2023: 990). Reegli eiramine võib tekitada negatiivseid reaktsioone nii küsijas kui ka poliitikute puhul intervjuu kuulajates ehk potentsiaalsetes valijates (Clayman, Heritage 2002: 239).

Poliitikud kasutavad vastamisest hoidumiseks erinevaid võtteid ning tihtipeale ei pruugi kuulajad tähele panna seda, et küsimusele tegelikult ei vastatud. (Clayman, Heritage 2002). Selles töös analüüsin, kuidas peaminister Kaja Kallas vastab *kas*-küsimustele. Uurin, milliseid suulise keele nähtusi tema keeles esineb ning kas küsimusele on vastatud või vastamisest hoidutud.

Kvalitatiivset uuringut Kaja Kallase keelest pole varasemalt tehtud. ERR uuris, kuidas Kaja Kallase vastused idavedude skandaali puhul ajas muutuvad (vt Pärli 2023). Keelelisele poolele ning vastamise ja sellest hoidumise viisidele tähelepanu ei pööratud. On tehtud uuringuid erinevate välismaa poliitikute keele kohta. Näiteks on uuritud USA presidendi George Bushi keelekasutust (vt Andersson 2005) ja Suurbritannia endise peaministri Margaret Thatcheri keelt (vt Duong 2018). Eestis on uuritud presidentide kõnedes esinevat manipulatsiooni (vt Arutamm 2023).

Töö eesmärk on materjali analüüsides teada saada, kuidas peaminister vastab *kas*-küsimustele idavedude skandaali ja välispoliitilistes intervjuudes. Ma uurin vastustes esinevaid suulise keele osasid ning jälgin, kas küsimustele on vastatud või pigem on vastamisest hoidutud. Oma eesmärgi täitmiseks püstitan kolm uurimisküsimust, millele töö lõpus loodan vastused leida:

- kuidas peaminister Kaja Kallas vastab *kas*-küsimustele;
- kuidas idavedude skandaali vastused erinevad välispoliitiliste teemade vastustest;

- kas vastamisviis on seotud positiivse/negatiivse kuvandiga?

Töö koosneb suurest sisupeatükist „Teoreetiline taust“. Sisupeatükk koosneb neljast alapeatükist. Peatükis „Eneseparandused“ annan ülevaate parandusmehhanismist ning vahenditest, millega parandusi tehakse. Teises alapeatükis „Küsimuste tüübid ja funktsioonid“ toon välja küsimuste tüübid ning küsimuste eesmärgid. „Küsimustele vastamise“ peatükis kirjeldan, milliseid vastuseid konkreetsed küsimused ootavad ning „Küsimustele vastamisest hoidumise“ peatükis näitan, millised on võimalikud viisid küsimusele mittevastamiseks. Teine suur peatükk on „Uurimismeetod ja andmete kogumine, kus tutvustan kasutatavat uurimismeetodit ja bakalaureusetöö andmeid. Seejärel analüüsin andmeid.

1. TEOREETILINE TAUST

Tiit Hennoste kirjutab ajakirjas Akadeemia (2000a): „Suuline kõne on protsess, millest jääb loomulikus suhtluses vaid interpretatsioon kuulaja mällu.“ Suulist kõne mõjutab olukord, milles kõnelejad on ning inimesed, kellega kõneletakse. Keelt mõjutab ka register, millesse suuline kõne kuulub. Inimeste suuline keel varieerub vastavalt sellele, millised on nende suhted vestluspartneriga, mis on vestluse peamine teema ja selle eesmärk ning kas vestlus on argine või avalik. (Hennoste 2000a)

Järgnevalt annan ülevaate suulise kõne nendest nähtustest, mis on olulised analüüsi jaoks: eneseparandused, küsimused ja vastused, partneriparandused.

1.1. Eneseparandused

Selles peatükis annan ülevaate suulise keele eneseparandustest, mis on olulised käesoleva töö jaoks. Suulises kõnes on tavalised eneseparandused, millega lahendatakse kõnes tekkinud probleeme ja mis jagunevad kaheks: järjeotsimine (ka takerdumine) ja ümbertegemine (Hennoste 2023: 1013). Järjeotsimisel teevad kõnelejad pause, parandusi, venitavad häälikuid, kordavad öeldut, kasutavad üneeme, partikleid jms. (Hennoste 2000a, 2023: 1033)

Üneemid on „sõnasarnased häälitsused, millel on vastava keele sõnades esinevate häälikute ja häälikukombinatsioonide sarnane foneetiline olemus,” Hennoste (2000b: 1567). Üneemide kasutamine aitab kõnelejal teksti planeerida ja mõelda, millest edasi rääkida. Neil puudub semantiline sisu ning kõneleja pole üneemide kasutamisest teadlik. Samas saab üneeme analüüsides aimu kõneleja mõtlemisest. Üneemid on näiteks *ee, öö, õõ, ää, mm, nn* või *õh, äh, öh*. (Hennoste 2000b) Kõige tihemini paiknevad üneemid lausungite piiril ning sidendite ja piiripartiklite järel. Samuti paiknevad üneemid tihti peale kõnevooru alguses. Sel juhul võib üneem aidata kõnelejal oma teksti planeerida. (Hennoste 2000c)

Üneeme võib kasutada ka teksti ümbertegemiseks algatus- või toimetamismarkerina. Sel juhul paiknevad üneemid probleemsete kõnevoorude ees. (Hennoste 2023: 1034)

Näide (1) pärineb 29. augusti intervjuust idavedude skandaali teemal. Arp Müller (AM) küsitleb Kaja Kallast (KK). Näites algab KK kõnevoor üneemiga *ee*. Üneem asub kõnevooru alguses ning aitab suhtlejal edasist kõne planeerida. Teine üneem paikneb lause keskel ning sidendi *et* järel. Lisaks esineb vastuses *et et* kordus koos partikliga *noh*, mis alustab vastajale probleemset lauseosa.

(1)

AM: [täna täna] olite Ester Tuiksooga ühe pildi peal. oli nii jah?

KK: **ee ma: ee** oli:n igasuguste inimestega, ma olin häältega ühe pildi peal, ma olin \$erinevate\$.lh **ee** välismaa ettevõtjatega ühe pildi peal, et et noh tõepoolest, et **ee** kas ma siis automaatselt e vastutan kõigi nende tegevuse eest.

Paus on vaikus, mis esineb suhtlussituatsioonis ja millel on tähendus. Pausid aitavad kõnelejal teksti planeerida, läbi mõelda, teha tekstis parandusi, teksti liigendada ja olulist informatsiooni rõhutada. Pausid võivad olla ka füsioloogilised ehk hingamispausid. Pausid, mis on lausungite piiridel, aitavad teksti planeerida. Kui pausid on tekstis kohtades, kus pole vaja midagi struktureerida ja liigendada, on need takerduspausid. Nendega teeb kõneleja parandusi või lükkab vastamist edasi. (Hennoste 2000d: 2020)

(2)

AM: kas teie abikaasa siis ei `kuulanud teie kõnesid või või siis ei saanud sellest sõnumist aru.

KK: .lh et et nad omast arust tegid kõik õigesti, nad omast arust aitasid Eesti ettevõtet (...)**ee** siis oma tegevust seal kokku pakkida.

Näide (2) on tekstilõik pikemast vastusest, mille KK andis idavedude skandaali teemalises intervjuus. AM uurib, kas KK abikaasa ei kuulanud KK nõuandeid. KK vastab, kuidas

tema abikaasa arvates tegutsesid nad õigesti. Pärast fraasi *Eesti ettevõtet* ja enne olulise info ütlemist, mida ettevõtte tegi, peab KK pausi.

Häälikute venitused saavad olla nii sõna lõpus, alguses kui ka sees. Sõna lõpus olevad venitused täidavad edasilükkamise/järjeotsimise rolli, sõnasisesed venitused emotiivset rolli. Lausungi alguses venitavad suhtlejad sageli sidendeid, partikleid ja üneeme, lausungi keskel toimub venitamine tavaliselt enne uue info jagamist. (Hennoste 2000d, 2037–2038)

(3)

MO: kas tõesti? ee ma pean silmas et need küsimused saadeti siis teie abikaasale välja et `vahepeal abikaasa teid ei informeerind et selline `meediapäring on tulnud talle sisse.

KK: ee kusjuures hästi naljakas. ee et me `samal ajal olime ju ee noh heh ja selle kohta on kõik pildimaterjal. me olime .hh Läti=Leedu (.) ee **peaministrite**: peredega koos siis ee Viljandis, Viljandimaal, Soomaal. .hh ee tõesti ee noh mul endal ei olnud isegi telefoni mitte käepärast. ja ja `miks ma ütlen et et see on `naljakas kuna see `jutuks `**tuli**: ee `Läti peaministri ee abikaasa siis tõstatas et kas `teil ei rünnata abikaasasid, ee **nagu**: teie riigis et noh nad rääkisid kuidas neil oli .hh skandaal, kuidas teda .hh nagu **rünnati**: ja ja siis mm noh Läti peaminister omakorda ee rääkis kui `raske see oli ja ja noh nii edasi ja.

Näide (3) pärineb 29. augusti intervjuust idavedude skandaali teemal. MO (Mirko Ojakivi) usutleb KK-d. Näites venitab vastaja KK nelja sõna viimast häälikut – *peaministrite*, *tuli*, *nagu* ja *rünnati*. Kõikide venitatud sõnade kõrval paiknevad üneemid, partiklid või kordused. Selles näites on häälikute venitamisel edasilükkamise/järjeotsimise roll.

Ümbertegemine on eneseparanduse liik, milles probleemüksus asendatakse mõne muu sõna või fraasiga, samuti on võimalik lisada üksuseid juurde ning neid kustutada või ümberjärjestada. (Hennoste 2023: 1031–1032)

(4)

AM: .hh kas te äkki ei teinud seda seetõttu, et teie abikaasa .hh vedas materjale Venemaale.

KK: .hh (.) esiteks ee mm veel `kord ei olnud minul teadmist sellest et ta **veab ee siis aitab** seda Eesti ettevõtet ee Venemaal oma asju kokku pakkida.

Näites (4) kasutas AM küsimuse konstrueerimisel verbi *vedama* ning KK kopeeris selle sõna oma vastusesse. Sõna järel algatab ta ümbertegemise ja asendab selle sõnaga *aitab*. See näitab, et *veab* oli tema jaoks probleemne üksus. Näide pärineb 29. augusti intervjuust.

1.2. Küsimuste tüübid ja funktsioonid

Järgnevas peatükis toon välja küsimuste tüübid. Küsimuste küsimiseks on vajalikud kaks poolt: küsija, kel puudub mingi teadmine ning soovib saada selle kohta informatsiooni ja vastaja, kellel on küsija hinnangul teadmine olemas. (Hennoste 2012)

Küsimuste küsimine täidab ka muid funktsioone, mitte pelgalt uue teabe saamist. Peale infosoovi võivad küsimused sisaldada parandusalgatusi, kinnituse soovi, hinnangut, ettepanekuid, soove, vastuse tingimuse täpsustamist ja muud. Küsimused võivad olla ka retoorilised või küsijale endale suunatud (pomin). (Hennoste jt 2013).

Infosoov on kõige kesksam küsimuse funktsioon. Selliste küsimustega soovib küsija saada informatsiooni, mida tal ei ole. Teine oluline küsimuste funktsioon on partneripoolsed parandusalgatused. Kolmanda suurema rühma moodustavad küsimused, mis ootavad vastuseks kinnitust. (Hennoste 2023: 1113)

2023. aastal ilmunud „Eesti grammatikas“ (Hennoste 2023: 764) jaotatakse küsimused tüüpide järgi üld-, eri- ja alternatiivküsimusteks.

1.2.1. Üldküsimused

„Eesti grammatikas“ on üldküsimused (jah/ei küsimus, *kas*-küsimus) jagatud infoüldküsimusteks ning kinnitus(üld)küsimusteks. Infoküsimuste eesmärk on saada infot, mida küsija ei tea, ning kinnitusküsimused soovivad kinnitust küsija pakutud kahtlusele, omapoolsele hinnangule või tõlgendusele. (Hennoste 2023: 1114).

Näide (5) pärineb idavedude skandaali intervjuust. Selles on Madis Hindre (MH) küsitud infoküsimus, mis ootab eitavat või jaatavat vastust. KK ei vasta eitavalt ega jaatavalt.

(5)

MH: aga et just kas teie olite teadlik et ee teie abikaasale kuuluv ettevõte veab kaupu Eesti ja Venemaa vahelt?

KK: ee mina ei tegele oma abikaasa äritegevusega. ee kui ajakirjanik need küsimused küsib, siis küsisin mina ka oma abikaasa käest ja ta näitas et nad veavad ühe kliendi ee kaupu sealt tagasi kes paneb oma ee teha seal kinni. et ee aga noh täpsemaid ee vastuseid peate saama sealt. kindlasti on seal mingeid konfidentsiaalsuslepinguid kui palju ta saab seda infot avaldada: aga: minule andis see kindluse et ta ei tegele mitte millegi sellisega mida milles teha ajakirjanduses süüdistatakse.

Näites (6) pakub MH välja omapoolse tõlgenduse moraalseks käitumiseks. Tema hinnangul oleks olnud moraalsem esimesest päevast veod lõpetada.

(6)

MH: **kas moraalsem ei oleks olnud esimesest päevast veod lõpetada.** niimoodi et ükski kaubik ei sõida Venemaale.

KK: see on see on. mul on kõik need andmed olemas aga see on alatu et te minu käest neid asju küsite sellepärast et mina ei vasta.

1.2.2. Partneriparandused

Siin peatükis kirjutan partneriparanduse tüüpidest üleküsimisest ja tõlgendusettepanekutest, mille vormistamisel kasutatakse üldküsimusi.

Üleküsimine ehk kordusalgatus on suhtlustegevus, kus küsija kordab probleemüksust. Üleküsimist kasutatakse mitmel erineval põhjusel: kinnituse ootamine, arusaamisprobleemid ning aktsepteerimisprobleemid. Oma töös uurin üleküsimisi, milles väljendub eelkõige aktsepteerimisprobleem. Aktsepteerimisprobleemidele viitab kõnes näiteks see, kui üleküsimine lõppeb *või/vä*-ga või prosoodiliset markeeritud kordusega (üllatuskordused). Üleküsimise ootab vastajalt põhjendust või õigustust. Kui vastaja selgitus on küsija jaoks rahuldav, siis teema lõpetatakse. (Hennoste 2023: 1051)

(7)

KK: ja ausalt=öeldes ei võtnud **`teie seda tol korral .hh ee julgeolekupoliitilist olukorda tõsiselt, .hh ammugi mitte .hh ee opositsioon?**

MO: **meie?** ((üllatusega))

KK: **ee ajakirjanikud.** ee tol hetkel, ee kui te mõtlete kuidas ma olin Aktuaalse kaamera .hh otsestuudios ja ajakirjanik ütles mulle seal et te olete selle julgeolekuolukorra `välja `mõelnud selleks et juhtida tähelepanu eemale .hh energiakriisilt ja sellelt et ee valitsus ei taha tööstusettevõtjaid toetada.

Näide (7) on pärit 29. augusti intervjuust, kus Mirko Ojakivi ja Arp Müller küsitavad Kaja Kallast. KK ütleb oma voorus, et *teie ei võtnud olukorda tõsiselt*. MO arwab, et *teie* on suunatud Mirko Ojakivile ja Arp Müllerile. Ta üllatub ning küsib täpsustust. Üllatumine võib viidata hoiakute erinemisele ehk aktsepteerimisprobleemile. KK täpsustab, et mõtleb laiemalt ajakirjanikke, mitte Ojakivi ja Müllerit.

Tõlgendusettepanekuid tehakse tavaliselt arusaamisprobleemide korral. Kõneleja tõlgendab paarilise öeldut ning ootab sellele kinnitust. Tõlgendust märgivad lause lõpus

olev vä või jah. Vastajal on võimalus pärast tõlgendusettepanekut algatada parandus. Sel juhul vastab ta jaatavalt ning lisab parandatud probleemüksuse. Kui paranduse algataja pole tõlgendusettepanekuga nõus, siis lisab ta oma vastusesse õige tõlgenduse. (Hennoste 2023: 1156–1158)

(8)

KK: .hh ja `mina kes ma teiega `igapäevaselt suhtlen tean et see on väga raske sest te olete ütleme väga \$jõulised\$, .hh ee ja: [inimesed, kes]

MO: **[kas te peate]**

MO: **meid silmas või?**

KK: **[laiemalt ajakirjanikke.]**

Näide (8) on samast idavedude skandaali teemalisest intervjuust. KK ütleb, et te olete väga jõulised inimesed. MO-s tekitab see segadust ning ta küsib, kas KK peab silmas konkreetselt *meid* (MO-d ja AM-i). KK parandab end täpsustades, et mõtles laiemalt ajakirjanikke.

„Uudiste käsiraamatus“ (2008) jaotab Hennoste intervjuuküsimused lisaks funktsiooni järgi põhi- ja taustaküsimusteks. Põhiküsimused on need, millele ajakirjanik tegelikult intervjuud tehes vastust tahab. Taustaküsimuste funktsioon on allikas rääkima panna ja teda ette valmistada põhiküsimustele vastamiseks. Igas intervjuus peavad olema põhiküsimused, taustaküsimused on vabatahtlikud. (Hennoste 2008: 256)

Vastaja reaktsiooni järgi saab liigitada küsimused neutraalseteks ja ohtlikeks. Neutraalsetele küsimustele vastamisel intervjuueeritaval tavaliselt probleeme ei teki. Selliste küsimuste puhul tulevad vastused kiiresti. Ohtlikud küsimused on näiteks rünnakud, allika karjäärile ohtlikud küsimused ja küsimused allikale psüühiliselt keeruliste teemade kohta. Tavaliselt on allikatel ebamugav vastata ohtlikele küsimustele. See, milliseid küsimusi ajakirjanik küsib, sõltub intervjuu teemast. (Hennoste 2008: 256)

(9)

MH: aga ta veab kaupu (.) Eesti ja Venemaa vahelt?

KK: .hh te võite neid küsimusi küsida ee minu abikaasa ettevõtetelt. ee jaa jaa küllap nad need andmed teile avaldavad. mina selle äritegevusega ei tegele, võibolla te tõesti ee ei kujuta ette aga peaministri töö on päris tihe et mai jõua selle kõrvalt ka ettevõtteid juhtida. milles ma olen täiesti kindel ja veendunud, on see et ee mingisugust ee ebamoraalset tegevust ee minu abikaasale kuuluvad ettevõtted ei toimeta.

Näide (9) on Madis Hindre ja Kaja Kallase intervjuust idavedude skandaali teemal. Intervjuu on tehtud 2023. aasta 23. augustil. See teema on peaministri jaoks isiklik, sest puudutab tema abikaasat Arvo Hallikut. MH küsib ohtliku küsimuse, kas Hallik veab Eesti ja Venemaa vahelt kaupasid. KK eirab küsimust ja suunab ajakirjaniku Hallikult küsimusi küsima. Lausega *võibolla te tõesti ee ei kujuta ette aga peaministri töö on päris tihe* ründab KK MH teadmisi peaministri töö kohta.

(10)

GV: kas te mõtlete selle all seda et ee Eesti on ee silma paistnud sellega et me panustame väga palju, ja me: nii=õelda ärgitame ka teisi riike seda tegema, et ee kas on siis võib-olla mõned (.) Lääne-Euroopa riigid kellele ei meeldi see et ee nii palju utsitatakse Ukrainat aitama?

KK: no kõigepealt ei meeldi see Venemaale. et ee see et me oleme suutnud Ukrainat aidata, et Ukraina on vastu pidanud väga tugevasti vastu pidanud, et me oleme suutnud ärgitada tegelikult ka teisi Euroopa liitlasi. et me oleme seda ühtsust hoidnud. ee see esmajoones ikkagi ei meeldi Venemaale ja ega nad on ka sellistes infooperatsioonides väga tugevad. et lüüa seda kiilu ee tegelikult lääneliitlaste vahele, et täpselt et ee et me hakkaksime omavahel kiskuma, sest et kui me kisume omavahel siis me kindlasti oleme nõrgemad ee ühisrindena.

Näites (10) küsib GV neutraalse küsimuse 30. märtsi välispoliitilises intervjuus, mis ei puuduta KK isiklikku elu ega karjääri. KK küll ei vasta GV küsimusele, et kas on mõned Lääne-Euroopa riigid, kellele ei meeldi see, et utsitatakse Ukrainat aitama. KK ütleb selle peale, et see ei meeldi Venemaale.

1.3. Küsimustele vastamine

Peatükis kirjeldan erinevaid vastuste liike ning seda, milliseid vastuseid konkreetsed küsimuste tüübid ootavad.

Suulises suhtluses kehtib norm, et küsimusele järgneb vastus. (Hennoste 2023: 1113) Ka intervjuerijad ootavad, et intervjueritavad vastavad nende püstitatud küsimustele. (Clayman, Heritage 2002: 239)

Ka iga küsimuse tüüp ootab konkreetsest vastust. Üldküsimustele saab vastata lühidalt, kas jaatavalt või eitavalt. Kusjuures jaatavalt vastatud küsimuse puhul on oluline märkida ära, kas vastaja ütleb *jah* või *jaa*. *Jah* on neutraalne vastus. „Sellega kinnitab vastaja küsija eelistatud vastust ja aktsepteerib ühtlasi küsimuses sisalduva hoiaku,“. (Hennoste 2023: 1122) *Jaa* vastatakse siis, kui vastaja soovib kinnitada, et info kehtib, kuid peegeldab vastajast erinevat arvamust või hoiakut. Jaatavat vastust on võimalik anda ka *mhmh* kujul. Seda kasutab vastaja siis, kui ta on oma teadmistes ebakindel, ei soovi rohkem sel teemal rääkida või soovib oma vastust pehmendada, sest see võib olla partneri jaoks ebameeldiv. *Ikka* ja *muidugi* mõjuvad vastusena, mis annab mõista, et küsimuse vastus on iseenesest mõistetav. (Hennoste 2023: 1122)

Üldküsimusele saab vastata ka pikalt. Pikad vastused koosnevad lisaks jaatamisele/eitamisele ka selgitusest või põhjendusest. Kui küsimusele vastatakse otse, siis sisaldavad nad konkreetset partiklit ja kordusi koos lisainfoga. Kaudses vastuses puudub partikkel ning kordus. Kaudse vastusega tõlgendab vastaja seda, mida küsija teada tahab,

samuti võib olla selle eesmärk vähendada mitte-eelistatud vastuse negatiivsust või jagada küsijaga lisainfot. (Hennoste 2023: 1122)

Clayman ja Heritage (2002) toovad välja raamatus „The News Interviews“ kaks erinevat intervjuuvastuste tüüpi – vastus ümber trajektoori ning lühike vastus ja selle laiendus.

Vastus ümber trajektoori (ingl *round-about-trajectory*) – küsimusele vastamine algab jutuga, mis pole vastus püstitatud küsimusele, aga see on osa pikemast vastusest. Intervjueerijad tõlgendavad sellist tegevust tavaliselt vastusena. Vastust andes on intervjueeritaval kerge teemat muuta.

(11)

AK: no üks milleks saab valmistada on see et ee Putinit ei ole. **kas Lääneriigid on hakanud aru saama et tõesti päevapealt võibolla homme enam Putin ei ole võimul. ja mis on siis see plaan kuidas edasi minna.**

KK: no Venemaa on endiselt ohtlik. seda ju näitab ee ükskõik mis toimub praegu Venemaal et ega see ei ole kuidagi mingi leebem versioon sellest riigijuhtimisest kui Prigožin peaks võimu juurde saama. ee ja ja see on oluline. seda sõnumit öelda, et Venemaa on endiselt ohtlik kes iganes on Putini asemel või kas seal on Putin. need eesmärgid ei ole muutunud ja sellega me peame arvestama.

Näide (11) on pärit 24. juuni intervjuust, kus Astrid Kannel usutleb Kaja Kallast. Näites (11) küsib AK *kas*-küsimuse, mis ootab vastuseks pikemat infot. KK ei vasta sellele küsimusele *ei* või *jah*, vaid seletab, et Venemaa on endiselt ohtlik, vahet pole, kes seda riiki juhib.

Lühike vastus ja selle laiendus – üldküsimused ootavad vastuseks *ei*-d või *jah*-i. Intervjueeritav võib tunda, et vastamiseks ei piisa vaid ühest sõnast ning pakub lühikesele vastusele lisaks ka selgitust.

(12)

AM: et teie rõhutasite, et ee Venemaal toimuv on Venemaa siseasi ja ka .hh Lääne liidrid on seda refräänina kogu=aeg neil päevadel ee korranud ja korranud. miks see on nii ja miks näiteks ja ja mida see näitas et Lääne poliitilisest eliidist mitte keegi ei tervitanud seda Prigožini marssi .hh Moskva suunal, mis selle taga on, **kas näiteks hirm ee Lääne hirm, et et tuumanupp võib sattuda Prigožini kätte?**

KK: **.hh ei**, see on pigem see, et ee et mm et Venemaa tahab kogu=aeg nagu noh Putini režiim on tahtnud kogu=aeg seda ja Venemaa ee üldiselt leviv narratiiv on see justkui NATO või või Lääs või või mingid riigid provotseerivad midagi ja nüüd me peame tegema siis veel jõulisemaid samme, et et noh näidata, et et see mis teie (.) režiimidega toimub, et me sellesse ei puutu, küll aga me puutume sellesse kui te lähete kallale oma naabritele. sellepärast et me oleme kokku leppinud ÜRO ee hartas, et teistele riikidele kallale minek nende iseseisvuse või territoriaalse terviklikkuse ohustamine on keelatud. et et hoida seda nagu omavahel väga selgelt lahus .hh ja ja noh, kes iganes ee tuleb, kas on Putin või on keegi teine, Venemaa on endiselt ettearvamatu ja Venemaa on endiselt ohtlik sest et neid eesmärke ei ole ju keegi muutnud, mida Venemaa on seadnud

Näide pärineb 27. juuni intervjuust, kus peaministrit küsitlevad ajakirjanikud Arp Müller ja Mirko Ojakivi. Näites (12) vastab KK AM-i küsimusele eitavalt. Ta tunneb, et ühest sõnast vastusena ei piisaks ning laiendab oma vastust.

Vastused jagunevad tavaliselt eelistatud ja mitte-eelistatud vastusteks. Näiteks küllakutse ootab tavaliselt kutse vastuvõtmist ning mitte-eelistatud vastus oleks selle puhul kutsest keeldumine. Grammatiliselt on need vastused vormistatud erinevalt. Eelistatud vastus vormistatakse lühidalt, lihtsalt ja see järgneb tavaliselt kohe küsimusele. (Hennoste 2023: 1010) Mitte-eelistatud vastust lükatakse edasi, sinna lisatakse vabandusi, selgitusi, põhjendusi ning see sõnastatakse grammatiliselt keerukalt või mitmeti tõlgendavaks. Edasilükkamist saab läbi viia üneemide, pauside, partiklite ja muude suhtlustegevuste (nt

vabandamise, enda kaitsmise, kiitmisega vms). (Hennoste 2023: 1011) Vastuse paiknemisest toon näiteid töö analüüsi osas.

1.4. Küsimustele vastamisest hoidumine

Peatükis annan ülevaate erinevatest viisidest, kuidas on võimalik küsimustele mitte vastata.

Poliitikud kalduvad tihtipeale ajakirjanike küsimustest kõrvale. On võimalus, et intervjuuerija ja publik ei pane tähele, et intervjueeritav hoidub küsimusele vastamast, aga kui küsimusele mittevastamine välja tuleb, siis võib see poliitiku kuvandile mõjuda negatiivsemalt kui ausalt ja konkreetselt vastamine. Intervjuuerija võib märgata küsimusele mittevastamist ja küsimust uuesti küsida. Kuulajad võivad aga eeldada, et poliitik ei vastanud küsimusele, sest tal on midagi varjata. Mittevastamine võib muutuda uudisväärtuslikuks teemaks. (Clayman jt 2002: 239)

Intervjuus osalejad võivad hinnata vastamist või mittevastamist erinevalt. Võib juhtuda, et küsitleja hinnangul vastaja ei pakkunud ammendavat vastust, aga vastaja on kindel, et vastas keerulisele küsimusele suurepäraselt ja edukalt. (Clayman jt 2002: 242)

Intervjueeritavad võivad erinevaid taktikaid kasutades täpse vastuse andmisest mööda hiilida või intervjuud endale sobilikku suunda juhtida. Selleks on erinevad strateegiad: teemavahetus, pooliku vastuse andmine, näiline vastus küsimuses olevate sõnade kordamisega, informatsiooni kättesaamatusele osutamine, ebasobivatele oludele viitamine, küsimuse või ajakirjanku ründamine, otsene vastamisest keeldumine. Nende strateegiate kohta Kaja Kallase vastustes esitan näiteid analüüsi osas.

Tuleb ette olukordi, kus intervjueeritav soovib vastamise jooksul teemat muuta. Teema muutmine võib intervjueeritava jaoks kasulik olla, sest see võimaldab vastajal rääkida sellest, millest ta tegelikult soovib. Kui intervjueeritav küsib intervjueerijalt, kas ta tohib teemat vahetada või selgitab, miks seda võiks teha, siis aitab see vastajal paremas valguses silma paista. Selline tegevus aitab hoida häid suhteid intervjuuerija ja intervjueeritava vahel

kui ka vastaja ja publiku vahel. (Clayman jt 2002: 260) Samas võib varjatult teema muutmine jätta halva mulje.

Halva mulje võib jätta ka see, kui vastaja annab pooliku vastuse, mis ei sisalda täielikku vastust esitatud küsimusele. Seda juhtub tihti siis, kui intervjueri küsib mitmeosalise küsimuse. Intervjuerijaid häirib ka see, kui intervjueritav vastab *kas*-küsimusele lihtsalt *ei* või *jah* ning ei laienda oma vastust. Sel juhul küsib intervjueri tavaliselt täpsustust. (Clayman jt 2002: 252)

On juhte, kus näiliselt võib intervjueritav küsimusele vastata, aga sisuliselt ta seda ei tee. Kui intervjueritav kordab lauseosi, mis esinesid ka küsimuses, siis jätab see mulje, et ta vastab esitatud küsimusele. Samas saab seda ära kasutada ka vastusest hoidumiseks. Intervjueritav võib pärast küsimuse kuulmist ka seda ümber sõnastada endale sobilikumaks ning vastata ümber sõnastatud küsimusele. (Clayman jt 2002: 275)

Lisaks võib vastaja öelda, et informatsioon pole hetkel kättesaadav. (Clayman jt 2002: 264) Poliitkud ja eksperdid esitavad sellise vastuse tavaliselt siis, kui nad ei tea esitatud küsimuse vastust. Nende reputatsioonile võib vastus *ei tea* negatiivselt mõjuda. (Clayman jt 2002: 265)

Vastamisest saab keelduda ka öeldes, et informatsiooni ei saa antud oludes jagada. Näiteks võib intervjueri rõhutada ajalisele piirangule ning väita, et lühikese ajaga pole võimalik sellisele küsimusele vastata. Lisaks võib keelduda vastamisest ka põhjusel, et vastamine oleks antud olukorras kuidagi sobimatu. (Clayman jt 2002: 265)

(13)

KM: aga kas mingi selline piir on et ee millest Eesti ei ole üldse nõus üle astuma. et noh realistlikult et mitte mingi et me ei ole nõus oma riiki loovutama?

KK: **no** (.) selles mõttes ee läbirääkimisi ei peeta kunagi meedia vahendusel, et ee et ja mina neid isiklikult ka ei pea niiet ma väga loodan, et et et need inimesed ee saavad varsti tagasi koju.

Näide (13) on välispoliitilisest intervjuust, kus ajakirjanik Kertu Mooste (KM) küsib KK-lt infoüldküsimuse. KK ütleb, et läbirääkimisi ei peeta meedia vahendusel ehk tema jaoks oleks sobimatu sellele küsimusele vastata.

Mõnikord ründab intervjuueeritav esitatud küsimusi pidades neid ebaviisakateks, sobimatuteks, provokatiivseteks jne. Rünates esitatud küsimusi suunab intervjuueeritav teema küsimuse sisust kõrvale. (Clayman jt 2002: 266)

Võib juhtuda, et intervjuueeritav ütleb, et ei soovi küsimusele vastata. See on pigem harv juhus, aga kui seda tehakse, siis mõjub see väga ebaviisaka žestina. (Clayman jt 2002: 267)

(14)

MH: kas moraalsem ei oleks olnud esimesest päevast veod lõpetada. niimoodi et ükski kaubik ei sõida Venemaale.

KK: see on see on. mul on kõik need andmed olemas aga see on alatu et te minu käest neid asju küsite sellepärast et mina ei vasta

Näide (14) pärineb Madis Hindre tehtud intervjuust Kaja Kallasega. Näites (14) ütleb KK otse välja, et ei soovi küsimusele vastata. Lisaks ütleb ta, et see on alatu, et ajakirjanik sellist küsimust küsib juhtides selle süüdistusega vastust teemast kõrvale.

Töö teoreetilisest osast selgub, et suulises kõnes kasutatakse üneeme, tehakse parandusi, pause, häälikute venitusi. Nende abil planeeritakse teksti või lükatakse vastamist edasi. Iga küsimuse tüüp nõuab konkreetset vastust. Vastuse andmisest on aga võimalik erinevatel viisidel mööda hiilida.

UURIMISMEETOD JA ANDMETE KOGUMINE

Selles peatükis kirjeldan bakalaureusetöös kasutatud uurimismeetodit ja kogutud materjali.

Materjali uurimisel kasutan kriitilist diskursuse analüüsi. Kriitiline diskursusanalüüs (edaspidi KDA) on uurimismeetod, mis uurib keeles avalduvaid võimusuhteid, domineerimist, diskrimineerimist jms. Selle meetodi kasutamise soovitakse paljastada võimu kuritarvitamist ning sotsiaalset ebavõrdust. KDA eesmärk on lisaks ebavõrduse väljatoomisele sellele ka vastu hakata. (Fairclough 2013) KDA-d kasutatakse tavaliselt uurides kindlaid teemasid, näiteks uurides poliitilist diskursust, ideoloogiat, rassismi, majanduslikku diskursust, meedia keelt, reklaami jne. (Blommaert ja Bulcaen 2000)

Diskursusanalüüs on kolmemõõtmeline. Diskursust võib uurida kui teksti, kus konkreetsed keelelised tunnused võivad viidata poliitilistele protsessidele. Sel juhul keskendutakse sõnavara, grammatika ja teksti struktuuri süstemaatilisele uurimisele. (Blommaert jt 2000) Tavaline viis diskursust uurida on keskenduda sõnavarale. Samas on suur roll ka sõnadevahelistel seosetel. (Selgis 2008) Näiteks võib kõneleja kasutada *mina*-vormi asemel *meie*-vormi, et saavutada ühistunnet.

Diskursust saab vaadata ka kui diskursiivset praktikat. Selle järgi on diskursus miski, mida luuakse, tarbitakse ja levitatakse ühiskonnas. Kui uurida sõnavara, grammatikat ja teksti struktuuri, siis tuleb tähelepanu koondada kõneaktile, koherentsusele ja intertekstuaalsusele. Siin vaadatakse diskursuse esitlust – kuidas tsiteeritud lausungeid valitakse ja muudetakse. (Blommaert jt 2000)

Kolmas mõõtmelisis on diskursus kui sotsiaalne praktika. Selle puhul uuritakse, kuidas sotsiaalne struktuur mõjutab diskursust. Riigis valitsev hegemoonia tihtipeale muutub ning see tagab ka diskursuse muutuse. (Blommaert jt 2000)

Bakalaureusetöös ei uuri ma konkreetselt sõnavara või grammatikat. Pigem pööran oma tähelepanu kõneaktile ja koherentsusele

Uurimismaterjali hulgas on Kaja Kallasega tehtud intervjuud idavedude skandaali ja välispoliitika teemal. Kasutan näiteid kuuest välispoliitika intervjuust ning viiest idavedude skandaali teemalisest intervjuust. Kõik intervjuud on tehtud 2023. aastal.

Idavedude skandaali näited pärinevad 23. (pikkus 3:20), 24. (pikkus 3 minutit) ja 29. augustist (pikkus 55 minutit) ning 8. (pikkus 5:19) ja 16. septembri (pikkus 5:49) intervjuudest.

Välispoliitika näited on 27. oktoobrist (pikkus 1:39), 30. märtsist (pikkus 3 minutit), 14. (pikkus 2:36), 24. (pikkus 3:46) ning 27. juunist (pikkus 54:45) ja 13. juulist (pikkus 4:09).

Enne materjali analüüsi transkribeerin intervjuusid. Selleks kasutan Tartu ülikooli suulise eesti keele korpuse (SEKK) transkriptsioonisüsteemi (vt „Lisa 1“). Materjali hulgast valin välja üldküsimumused ning keskendun nende küsimuste vastuste uurimisele.

ANDMETE ANALÜÜS

Selles peatükis esitan andmed ja nende analüüsi. Kõigepealt uurin suulisi nähtusi ning vastamise ja mittevastamise võtteid idavedude skandaali teemaliste intervjuude vastustes ning siis välispoliitiliste intervjuude vastustes. Seejärel võrdlen saadud tulemusi.

Analüüsis tulid esile järgmised probleemidega seotud nähtused:

- Takerdumised vastamisel probleemsete kohtade ees, vastuse edasilükkamine
- Vastuse vältimine seoses ebasobiva situatsiooni või info kättesaamatusega
- Küsimustes olevate sõnade kordamine
- Teemavahetus
- Vastuste asukoht voores
- Vastustele lisanduv info: selgitused, kaitsmised, õigustamised
- Ajakirjaniku ründamised
- Ajakirjaniku katkestamised

Kaja Kallase vastused idavedude skandaali teemalistes intervjuudes

Järgnevalt toon küsimuste ja vastuste näited intervjuudest idavedude skandaali teemal.

Takerdumised, mis viitavad probleemile

(15)

MO: [aga kas see oli] viga. oli see vale eeldus.

KK: no (...) tänaseks **ee noh** võib ju öelda et see oli vale eeldus **et ee et noh e** ütleme `poliitilise **mm** tundega saaks öelda **et et noh** siit on võimalik esitada neid asju nii, et **ee** need asjad näevad väga halvad välja. .hh **ee et noh** veel `kord tema on mulle selgitanud et **ee** nemad aitasid Eesti ettevõtet. **ja ja** tõesti: .hh **ee** tegid seda: **ee noh oma ja noh** Eesti ettevõtet kes oli nende enda suuromanik, et kui see suuromanikul

on ühtlasi ka veoettevõtte .hh **mm** et oleks veider seda kuskilt mujalt tellida. .hh aga **noh** see on kõik tagantjäre tarkus. `endiselt e ei muutu `see et mina sellesse äritegevusse `ei ole puutunud ega taha puutuda ka edaspidi.

Näide (15) on Mirko Ojakivi, Arp Mülleri ja Kaja Kallase 29. augusti intervjuust. Kallase vastus algab pika pausiga. KK kasutab vóorus üneeme *ee* ja *mm*, lõpuvenitusi, partiklit *noh* ja sidendite *et* ning *ja* kordamist. Mitmes kohas mõjuvad need takerdustena probleemse üksuse ees mitte lihtsalt teksti planeerimise vahenditena. Näiteks eriti pikk takerdus leiab aset viiendas reas, **ja ja** tõesti: .hh **ee** tegid seda: **ee noh oma ja noh** enne fraasi *Eesti ettevõtet* ees.

(16)

AM: [täna täna] olite Ester Tuiksooga ühe pildi peal. **oli nii jah?**

KK: **ee ma: ee oli:n** igasuguste inimestega, ma olin häältega ühe pildi peal, ma olin \$erinevate\$. .hh **ee** välismaa ettevõtjatega ühe pildi peal, **et et noh** tõepoolest, et **ee** kas ma siis automaatselt **e** vastutan kõigi nende tegevuse eest. .hh aga aga veel=kord. mul=on: **ee** hästi hästi kahju et selline olukord on `tekkinud ja ja ma saan aru kuidas seda olukorda .hh saab kõike (.) ära kasutada, aga aga `tõesti:, ma tahaks teha kõik selleks et **ee et noh et ee nei:d ee** .hh kuidagi neid kahtlusi nagu **ee** kõrvale: **mm** `lükata, **ma: ei: ee** ole oma seisukohta muutnud `endiselt. **.hh ma: ee pean ee noh** `sõjas ongi kõik minu arvates mustvalge. .hh ma lugesin **mm** seda mida ettevõtlus- ja infotehnoloogiaminister Tiit Riisalo ka ütles et .hh et tegelikult paljud ettevõtjad on pöördunud, **et ee** (.) et selle tegevuse kokkutõmbamine Venemaal ei ole sugugi nii lihtne? .hh **ee** just sellel põhjusel et **ee** sul on vastutus oma **.hh ee** omanike ees, oma välismaiste partnerite eest, kui me näeme et **ee** `meie jaoks on **ee noh** moraalsed standardid palju `kõrgemad, siis enamus riikides on selge? .hh **ee** `sanktsioone (.) rikkuda ei `tohi, see on õigusvastane, selle eest on karistused. .hh aga **ee** kõik muu?, mis ei ole seal all .hh **ee** ei ole nii taunitav kui ta

on Eestis? ja ma ei pea seda .hh **ee noh** me oleme just püüdnud `kõiki välismaal ju ka üles kutsuda et ta `oleks sama taunitav kui Eestis.

Näites (16) kasutab KK üneemi *ee*, partiklit *noh* ning mõnes kohas venitab häälikuid. Voor algab üneemide ja häälikute venitamisega, mille abil lükkab KK probleemsete kohtade ütlemist edasi. Tegemist on mitte-eelistatud vastusega ning seda on kõnelejal keerulisem sõnastada. Üks probleemne koht on seal, kus KK satub hätta sõnade valimisega: *ee et noh et et ee ne: id ee .hh kuidagi neid kahtlusi nagu ee kõrvale: mm `lükata*. Teine probleemsem koht on *.hh ma: ee pean ee noh `sõjas ongi kõik minu arvates mustvalge*. Näide pärineb 29. augusti intervjuust.

Ebasobiv situatsioon

(17)

MH: aga et just kas teie olite teadlik et ee teie abikaasale kuuluv ettevõtte veab kaupu Eesti ja Venemaa vahelt?

KK: **ee mina ei tegele oma abikaasa äritegevusega**. ee kui ajakirjanik need küsimused küsib, siis küsisin mina ka oma abikaasa käest ja ta näitas et nad veavad ühe kliendi ee kaupu sealt tagasi kes paneb oma ee tehast seal kinni. **et ee aga noh täpsemaid ee vastuseid peate saama sealt. kindlasti on seal mingeid konfidentsiaalsuslepinguid kui palju ta saab seda infot avaldada**: aga: minule andis see kindluse et ta ei tegele mitte millegi sellisega mida milles teha ajakirjanduses süüdistatakse.

Näide (17) pärineb Madis Hindre ja Kaja Kallase 23. augusti intervjuust. MH soovib saada infot selle kohta, kas KK oli teadlik või mitte abikaasa äritegevusest Venemaa suunal. KK ei vasta küsimusele, vaid rõhutab, et tema on ebasobiv inimene nendele küsimustele vastama: *ee mina ei tegele oma abikaasa äritegevusega /.../ et ee aga noh täpsemaid ee vastuseid peate saama sealt*. Ta lisab, et ilmselt on olemas ka konfidentsiaalsuslepingud ehk abikaasa ei pruugi saada kõike rääkida.

Küsimuses olevate sõnade kordamine

(18)

MP: ja teie abikaasa ei näinud seni selles eetilist probleemi?

KK: (...) sellepärast et **ta nägi eetilist probleemi selles** et Venemaaga igasugune tegevus pärast seda sõja algust on absoluutselt lubamatu ja seetõttu ta selle tegevusega kuu aega pärast sõja algust lõpetas. aga noh teil äri- teil ärilehe ajakirjanik võib seletada kuidas ettevõtteid oma käivet arvestavad et et ta tõesti ei mõistnud et teenuse osutamine Eesti ettevõttele kus kõik tegevus ee mis puudutab siis äritegevust, arvete esitamist. kõik on seotud ainult Eestiga et see on samamoodi ee taunitav. sest meil äritegevust Venemaal ei ole.

Näide (18) pärineb 24. augusti intervjuust, kus Merilin Pärli küsitleb Kaja Kallast. MP uurib, kas Arvo Hallik ei näinud Venemaaga äritegevuse puhul eetilist probleemi. KK kasutab vastuse alguses sõna *ta*, mis viitab abikaasale, ta kordab ka verbi ja sihitist ning sõna *selles*. KK kasutab samasugust sõnajärjestust nagu on küsimuses, ainult *selles* on KK vastuses asukohta muutnud. Teistsuguse sõnajärjestusega muutub KK lausungi tähendus. Ta ei vasta sellele, kas abikaasa nägi selles (äritegevuses Venemaaga) eetilist probleemi, vaid loob ise uue variandi, milles võiks abikaasa eetilist probleemi näha.

Teemavahetus

(19)

AM: .hh just see kõik need teie seisukohad ja tsitaadid .hh mida te: ka praegu mainisite. .hh sõjas on kõik väga mustvalge ja selgelt peab valima poole. .hh me peame võtma Venemaalt `relvad majanduslikul teel et takistada sõja jätkamist. .hh ja ka see mida te äsja ütlesite et ka `ettevõtjatel peab olema moraalne kompass paigas. .hh et ee kogu selle aja, mil te `neid sõnumeid ka Eesti avalikkuse ees ja maailma avalikkuse ees ütlesite .hh ikkagi just nimelt teie abikaasa Arvo Halliku osalusega ettevõtte .hh ee kus teie abikaasa töötas ka finantsjuhina, jätkuvalt siis `vedas või aitas vedada

Venemaale pakenditerast .hh ja ja muid materjale millest siis Venemaal valmistati .hh ee aerosooli purke, millest tänaseks on saanud ka sanktsioonide alune toode .hh ja ja siis neid materjale siis veidi .hh nagu ma aru saan sinna ligi kolmekümne miljoni .hh euro: väärtuses. **kas teie abikaasa siis ei `kuulanud teie kõnesid või või siis ei saanud sellest sõnumist aru.**

KK: .hh no ee ma ei saa ee selle ettevõtte tegevuse eest ee vastutada aga noh ma ei tea kuidas teil peres on et tundub et minu mees mind igal=juhul ei `kuula **et see on nüüd kõigile inimestele .hh äärmiselt selge. .hh aga aga võibolla hehe teil kõik kuulavad** aga noh jättes nalja kõrvale siis ee siis tegelikkuses ee noh nüüd me oleme ju seda arutanud .hh et ee et noh nende seisukoht on olnud see et ee et kumb on siis õigem kas jätta kõik see vara .hh ee sinna Venemaale kus ta `kindlasti Ukraina hüvanguks ei lähe? .hh või üritada see sealt ära tuua. .hh et ee et noh nende arusaam oli just see et neil olid ee firmasisesed reeglid et isegi `kütust ei tohi Venemaalt osta, kuigi .hh ee kütus on: Venemaal `nii palju odavam, .hh et et nad omast arust tegid kõik õigesti, nad omast arust aitasid Eesti ettevõtet (...) ee siis oma tegevust seal kokku pakkida. mina nende seda tegevuse detaile ei `tea, ei teadnud enim. .hh ja ja ma tõesti sellesse äritegevusse mitte kuidagi `ei sekku, ammugi ei tea ma oma abikaasa äripartneri tegevusest või saaksin sellesse .hh ee nii palju vastata. **noh siin on mulle .hh etteheiteid olnud et ma käisin seal selles tehases mm mis on Eestis ee külas enim sõda? ja ja tõepoolest peaminister käib väga paljudes ettevõtetes, täna just tulin .hh `siia Paldiskist kus oli suurettevõtjatega konverents ja seal ka ettevõtjad tahtsid teha pilti? ja ja noh mm seal on küsimus et kellega sa siis jälle pildi peale jääd et et kas sind saab sellest nagu kõiges kohe .hh automaatselt süüdistada. [tol korral]**

Näites (19) usutleb AM KK-d. AM-i kõnevoor on pikk. Enne küsimist selgitab ta kuulajate ja vastaja jaoks olukorra tagamaid. Ta esitab küsimuse *kas teie abikaasa siis ei `kuulanud teie kõnesid või või siis ei saanud sellest sõnumist aru*. Küsimus on sõnastatud ebamääraselt. Selles on üldküsimus, millele järgneb korratud *või*. Tegu võib olla

üldküsimuse muutmisega alternatiivküsimuseks või ühe küsimuse asendamisega teisega. Vastust andes peaks KK valima kahe variandi vahel ning oma valikule ka selgituse andma. Ta tunnistab, et tema abikaasa ei kuula teda ning siis naljatledes võtab kõne alla ajakirjaniku perekonna *aga võibolla hehe teil kõik kuulavad*. Ajakirjaniku eraelu pole aga teema, mida AM oleks oma küsimuses püstitanud. Vooru teises pooles tuleb KK välja uue teemaga. Ta räägib sellest, kuidas talle on etteheiteid tehtud, et ta enne sõda Metaprintis käis ning vastab nendele etteheidetele kaitsega, et peaminister käibki paljudes ettevõtetes. AM ei uurinud oma küsimuses ettevõtte külastamise kohta. KK võis tajuda, et kõnealune teema tuleb intervjuus hiljem jutuks ning juba ennetavalt vastas sellele. KK-l õnnestus intervjuud oma tahetud suunas juhtida. Näide on pärit 29. augusti intervjuust.

Informatsiooni lisamine

(20)

AM: .hh opositsioonipoliitikutel on loomulikult palju küsimusi ja küsitavusi: tekkinud. .hh ee vahendame ka mõningaid siin saates? .hh Isamaa esimees, endine välisminister Urmas Reinsalu, .hh ee tema meenutas ühismeedias .hh et Isamaa esitas üleeelmise valitsuse ajal läinud kevadel ettepaneku valitsusele lõpetada täielikult kaubaveod Venemaaga .hh ja teha ses=osas koostööd ka Balti riikidega. .hh ee kuna seda palus Reinsalult isiklikult ee Ukraina peaminister, .hh aga toona Eesti peaminister ja tema erakond seda ettepanekut ei toetanud, niisiis kirjutas .hh Urmas Reinsalu mm jällegi mm et ee mm võtta need ee küsimused maha? mm miks te siis ei toetanud seda ettepanekut, kui see oluiks Ukraina huvides tekib ju kohe küsimus **.hh kas te äkki ei teinud seda seetõttu, et teie abikaasa .hh vedas materjale Venemaale.**

KK: **.hh (.) esiteks ee mm veel kord ei olnud minul teadmist sellest et ta veab ee siis aitab seda Eesti ettevõtet ee Venemaal oma asju kokku pakkida.** .hh ee teiseks, ee mm välisminister ee on tulnud ettepanekutega erinevate ettepanekutega, seda konkreetselt ma küll ei mäleta, aga kõik need ettepanekud seal oli ka teine osa **.hh**

ja teine osa oli see, meil on mõtet teha neid asju ainult `siis, .hh kui me teeme neid `koos teiste Balti riikide .hh ja `Soomega. just sellel põhjusel .hh et tegelikult kui me paneme e oma piiri kinni, siis ee teised jäävad lahti ja=siis need kaubaveod või või mis iganes .hh mm liigub lihtsalt ee Soome, ee Lähti ja Leetu .hh kellel see piir on lahti ja `mõistlik on neid teha ainult koos, et ee meil oli `valitsuses Urmas Reinsaluga äärmiselt suur üksmeel. ma ei mäleta kordagi et me oleksime sellistel teemadel mis puudutaksid sõda .hh või: ee mm siis sanktsioone, et meil oleks olnud nagu vaidlusi kus me oleksime olnud erinevatel pooltel seda ei olnud. see et Urmas Reinsalu .hh üritab seda praegu niimoodi näidata .hh on minu meelest temast lihtsalt inetu.

Näites (20) uurib AM, miks KK abikaasa ei tahtnud enne sõda lõpetada äritegevust Venemaaga. AM küsib vastust pakkuva küsimuse, millele soovib saada kinnitust. KK võiks vastata sellele küsimusele eitavalt või jaatavalt. Selle asemel rõhutab ta, et temal abikaasa vedude kohta info puudus. *.hh (.) esiteks ee mm veel `kord ei olnud minul teadmist sellest et ta veab ee siis aitab seda Eesti ettevõtet ee Venemaal oma asju kokku pakkida.* Selle järel kasutab ta kõnevooru ära, et kõrvale põikavat lisainfot jagada. Teises paksema kirjaga märgitud osas selgitab KK, miks äritegevust Venemaaga tol hetkel ei lõpetatud. Näide on pärit 29. augusti intervjuust.

(21)

MO: kas `praeguse skandaali tagajärjel tegelikult normaliseeritakse `moraalselt ja eetilisele Eesti ettevõtete tegevuse jätkamine Venemaal.

KK: .hh (.) ma: ei usu seda, ma veel kord ütlen et ee `reede oli tegelikult ee minu abikaasale väga `raske, ta on `aastatega ehitanud seda ettevõtet ja ta sisuliselt andis selle ettevõtte .hh ee noh `alla igasuguse selle ettevõtte osaluse omahinna .hh `ära. e selleks et ee (.) et noh `tõesti oma tegudega näidata et ta võtab selle vastutuse. .hh et=noh öelda et see kuidagi on `normaliseeritud ee minu meelest on `küll `väga kaugele minek vastupidi, .hh see on `toonud `tähelepanu alla .hh ee

`selle et ee et noh see: `üldrahvalik `pahameel .hh ee nende e ettevõtjate .hh suhtes kes seal endiselt `tegutsevad. ee vastupidi:, minu=meelest `teeb selle väga väga `keeruliseks e selle tegevuse .hh `jätkamise seal Venemaal.

Näide (21) pärineb 29. augusti intervjuust, kus Mirko Ojakivi ja Arp Müller küsitlevad Kaja Kallast. Siin on näha, kuidas peale küsimusele vastamise lisab KK vooru erinevat infot juurde. KK kaitseb oma abikaasat ja kirjeldab, kui raskelt on skandaal mõjunud abikaasale. Selle eesmärk võib olla kaastunde soovimine. Kõnevooru teises pooles laiendab KK oma vastust. Ta arvab, ettevõtlust Venemaaga ei normaliseerita ja selgitab, et selline tegutsemine tekitab Eesti rahvas suurt pahameelt.

(16)

AM: [täna täna] olite Ester Tuiksooga ühe pildi peal. **oli nii jah?**

KK: ee ma: ee oli:n igasuguste inimestega, ma olin häältega ühe pildi peal, ma olin \$erinevate\$ .hh ee välismaa ettevõtjatega ühe pildi peal, et et noh tõepoolest, et ee kas ma siis automaatselt e vastutan kõigi nende tegevuse eest. .hh aga aga veel=kord. mul=on: ee hästi hästi kahju et selline olukord on `tekkinud ja ja ma saan aru kuidas seda olukorda .hh saab kõike (.) ära kasutada, aga aga `tõesti:, ma tahaks teha kõik selleks et ee et noh et ee nei:d ee .hh ((ei oska sõna valida)) kuidagi neid kahtlusi nagu ee kõrvale: mm `lükata, ma: ei: ee ole oma seisukohta muutnud `endiselt. .hh ma: ee pean ee noh `sõjas ongi kõik minu arvates mustvalge. **.hh ma lugesin mm seda mida ettevõtlus- ja infotehnoloogiaminister no Riisalo ka ütles et .hh et tegelikult paljud ettevõtjad on pöördunud, et ee (.) et selle tegevuse kokkutõmbamine Venemaal ei ole sugugi nii lihtne? .hh ee just sellel põhjusel et ee sul on vastutus oma .hh ee omanike ees, oma välismaiste partnerite eest, kui me näeme et ee `meie jaoks on ee noh moraalsed standardid palju `kõrgemad, siis enamus riikides on selge? .hh ee `sanktsioone (.) rikkuda ei `tohi, see on õigusvastane, selle eest on karistused. .hh aga ee kõik muu?, mis ei ole seal all .hh ee ei ole nii taunitav kui ta on eestis? ja ma ei pea seda .hh ee**

noh me oleme just püüdnud `kõiki välismaal ju ka üles kutsuda et ta `oleks sama taunitav kui Eestis.

Näidet (16) kasutasin analüüsis juba eelnevalt. Kirjutasin kõnevoorus leiduvatest takerdustest. Paksema tekstiga tähistatud lausungis võib näha, kuidas KK õigustab oma tegevust. KK toob välja autoriteedi Tiit Riisalo ütluse, et Eesti ettevõtjatel on keeruline Venemaal oma äritegevust lõpetada. Autoriteedi arvamuse toomine kõnevooru võimaldab KK-l abikaasa tegevust õigustada.

Vastuse paiknemine

(22)

MO: .hh ee ajakirjandusest on läbi käinud ee minu kolleeg Urmet Kook Rahvateenrite: ee siis viimases episoodis rääkis sellest kuidas tegelikult ee `reede õhtul saadeti need küsimused välja. teie ütlesite praegu et (.) teie saite `esmaspäeva `lõuna ajal need küsimused teada. **kas tõesti? ee ma pean silmas et need küsimused saadeti siis teie abikaasale välja et `vahepeal abikaasa teid ei informeerind et selline `meediapäring on tulnud talle sisse.**

KK: ee kusjuures hästi naljakas. ee et me `samal ajal olime ju ee noh heh ja selle kohta on kõik pildimaterjal. me olime .hh Läti=Leedu (.) ee peaministrite: peredega koos siis ee Viljandis, Viljandimaal, Soomaal. .hh ee tõesti ee noh mul endal ei olnud isegi telefoni mitte käepärast. ja ja `miks ma ütlen et et see on `naljakas kuna see `jutuks `tuli: ee `Läti peaministri ee abikaasa siis tõstatas et kas `teil ei rünnata abikaasasid, ee nagu: teie riigis et noh nad rääkisid kuidas neil oli .hh skandaal, kuidas teda .hh nagu rünnati: ja ja siis mm noh Läti peaminister omakorda ee rääkis kui `raske see oli ja ja noh nii edasi ja. .hh ja me ütlesime et ei meil sellist asja ei ole olnud. .hh ee ja: ja noh tõepoolest, ee reede laupäev me olime `seal, pühapäev oli vaba päev ja .hh ja ju minu abikaasa: kes `ei ole avaliku elu tegelane ja kes `ei ole :hh harjunud meediaga niimoodi suhtlema .hh ee suhtus sellesse kui kui päringusse millega e siis ettevõtte juhataja tegeleb ja ja ta **ei pidanud vajalikuks**

mind kuidagi: ee sellest ee siis informeerida, kuna ee ta arvas et sellele saab igal=juhul või=noh et tal on selged vastused et ei et nad ei ole teinud .hh ee ühtegi ee või ühegi euro või dollari või või rublaga toitnud e Vene sõjamasinat. et `see oli `see, milles tema oli kindel. [.hh ja-]

Näide (22) pärineb 29. augusti intervjuust. MO küsib, kas abikaasa Arvo Hallik ei informeerinud KK-d meediapäringust. Küsimus on KK jaoks keeruline ning tema vastus on mitte-eelistatud. KK kasutab erinevaid võtteid, et vastamist edasi lükata. KK tõdeb, et abikaasa ei informeerinud teda, aga ütleb seda alles voo lõpus *ta ei pidanud vajalikuks mind kuidagi: ee sellest ee siis informeerida*. Enne vastamist selgitab KK olukorda: kus nad olid ja kellega. Selle kohta pole MO uurinud. Seejärel räägib KK Läti peaministri skandaalist, et tuua paralleeli idavedude skandaaliga. KK jõuab ka ära mainida, et tema abikaasa pole avaliku elu tegelane. Selle lausega kaitseb ta oma abikaasat. Pärast vastuse andmist peab KK oluliseks seda ka põhjendada.

(23)

MO: **käisite kaitsepolitseis riigisaladuse luba `uuendamas ja `teid ei `informeeritud teie abikaasa `Venemaaga seotud (.) [vedudest]**

KK: [ee ma uue-]

KK: **-ndasin oma luba: ja mind `ei ole informeeritud** sellepärast et see pole Venemaaga `seotud, vaid ta on aidanud Eesti ettevõtet ee .hh ee siis Venemaalt välja tulla. .hh [et ee]

MO: [see oli kaitsepolitsei]

MO: **seisukoht?**

KK: **kaitsepolitsei: `ei `öelnud selle kohta midagi**, sellepärast et see ei ole mitte kuidagi mingi punase lipukese all. .hh et noh `just ee see on see ee et seda `hinnangut ee pole antud et on tehtud midagi valesti. .hh ee ja ja noh ma=need load kõik `uuesti `just sain, .hh et valitsus alustas ju aprillis, täna on meil .hh august.

Näide (23) on samast intervjuust. Siin vastab KK küsimusele vooru alguses. Ta ei lase küsimust lõpuni küsida, vaid alustab rääkimist siis, kui küsimust veel küsitakse. Ta kordab samu sõnu, mis küsimuses on ning vastusele lisab juurde lühikese põhjenduse. Seejärel küsib MO kinnitusküsimuse, et kontrollida, kas saab õigesti aru. Taaskord vastab KK vooru alguses ning lisab oma vastusele ka põhjenduse. Kuigi siin on tegu idavedude skandaali temaga, on konkreetne küsimus seotud hoopis kaitsepolitsei tegevusega.

Küsimustele mittevastamine ja ajakirjaniku ründamine

(14)

MH: kas moraalsem ei oleks olnud esimesest päevast veod lõpetada. niimoodi et ükski kaubik ei sõida Venemaale.

KK: see on see on. mul on kõik need andmed olemas **aga see on alatu et te minu käest neid asju küsite sellepärast et mina ei vasta.**

„Küsimustele vastamisest hoidumise“ peatükis tõin vastamisest keeldumise ja ajakirjaniku ründamise illustreerimiseks näite (14). Ajakirjaniku või küsimuse ründamine aitab teemat muuta ning küsimusele vastamisest kõrvale kalduda. KK öeldu jätab mulje, nagu MH oleks valesti käitunud.

Kaja Kallase vastused välispoliitilistes intervjuudes

Selles peatükis toon näiteid Kaja Kallase vastustest välispoliitilistes intervjuudes. Uurin kõnevoorudes esinevaid takerdumisi, vastuseid, mis viitavad ebasobivale situatsioonile ja info kättesaamatusele. Vaatan ka küsimustes olevate sõnade kordamist, info lisamist, teemavahetust ja vastuste paiknemist.

Takerdumised, mis viitavad probleemile

(24)

KM: aga nüüd selle piiri väljaehitamise vaates, et kas see seda tuleks nüüd kuidagi: protsessi kiirendada või suuremaks prioriteediks seada?

KK: no me oleme seda protsessi juba kiirendanud, nii palju, kui see on võimalik, et **ee** riigis on **ee** hankeprotsessid (.) **ja ja noh** me ei saa ehitada **ee** siis teatud **ee** kiirusest kiiremini, kui meil ei ole **ee** neid vahendeid millega ehitada meil ei ole neid ehitajaid, aga seda protsessi me oleme tunduvalt varasemaks toonud. **et ee et noh** kui me seda arutasime valitsuskabinetis, siis me tõesti tõime selle nii palju varasemaks kui see oli võimalik, eraldasime sinna raha et **ee** seda kiirendada, niiet et ma ei tea, et oleks rohkem võimalik.

Näide (24) on Kertu Mooste ja Kaja Kallase 14. juuni intervjuust. KK kasutab oma kõnevoorus üneeme, kordusi ja partikleid. Takerdumised *noh. (.) ja ja noh* ning *et ee et noh* võivad viidata sellele, et KK-l on teksti koostamisega probleeme. Võrreldes näidetes (15) või (16) olevate takerdumistega, on siinsed takerdumised lühemad.

(25)

MO: aga mida saaks Eesti teha et aidata Türgi muresid lahendada. olete sel teemal suhelnud näiteks **ee** Türgi president Erdoganiga või Türgi peaministriga?

KK: .hh ma olen ootel ootenimekirjas, kuna Türgi on siin .hh nii palju erinevaid teemasid blokeerinud **ee siis on: ee** Türgiga **mm** need kes soovivad suhelda, on on pikk nimekiri, et me vist juba **mm** päevades võin eksida: juba ma arvan nädal või rohkem tagasi oleme need **ee** taotlused esitanud, et et seda kõnet saada. eelmine aasta või eelmine aasta ennem **ee** Madridi tippkohtumist me saime selle kõne üsna kiiresti, aga **noh** praegu on kõik need Rootsi teemad, kõik eks ole kus **ee** Türgi on nii-öelda .hh võtmemängija.

Näide (25) on katkend 27. juuni intervjuust, kus Kallast küsitlevad Mirko Ojakivi ja Arp Müller. Näites (25) kasutab KK venitust ning üneeme *ee* ja *mm*. Suuremaid takerdumisi, kui teises reas olev *ee siis on: ee*, selles kõnevoorus pole.

Ebasobiv situatsioon

Ebasobiva situatsiooni kohta toon uuesti näite Kertu Mooste ja Kaja Kallase intervjuust.

(13)

KM: aga kas mingi selline piir on et ee millest Eesti ei ole üldse nõus üle astuma. et noh realistlikult et mitte mingi et me ei ole nõus oma riiki loovutama?

KK: **no (.) selles mõttes ee läbirääkimisi ei peeta kunagi meedia vahendusel**, et ee et ja mina neid isiklikult ka ei pea niiet ma väga loodan, et et et need inimesed ee saavad varsti tagasi koju.

KK ütleb, et läbirääkimisi ei peeta meedia vahendusel ehk tema jaoks oleks sobimatu sellele küsimusele vastata.

Info kättesaamatus

Poliitikud võivad intervjuus mainida, et informatsioon pole hetkel kättesaadav. Seda tehakse tihtipeale sel põhjusel, et vastust ei teata, aga teadmatust ei tunnistata avalikkusele.

(26)

GV: Politico kirjutas veel ka seda et eurosaadikud soovivad ee rahu rahastussüsteemi üle tugevamat järelevalvet ja selle kohandamist. **kas olete nõus, et ee peaks võib-olla mingeid (.) asju üle vaatama või kuidagi seda süsteemi: mm mingil moel karmistama või muutma?**

KK: **ma ei ole selle süsteemi ee siis kõikide aspektidega nii detailselt kursis kuna sellega tegeleb kaitseministeerium.** aga: ja nemad oskavad ka kommenteerida, mida saaks teha paremini või mitte. ee noh see rahurahastu loodi pärast selle sõja

algust ja kindlasti saab seda teha paremaks, et ee et ma usun et sellised algatused on igal juhul teretulnud.

Näites (26) ütleb KK otse välja, et ta pole süsteemiga täpselt kursis. Ta tunnistab oma teadmatust. Näide kuulub Grete Volmeri ja Kaja Kallase 30. märtsi intervjuusse.

Küsimuses olevate sõnade kordamine

(27)

AM: just aga miks see nii on ja ja mis me sellest jäeldame? oleme näinud ju ka, et varem on Türgi ee kasutanud Rootsi NATOga liitumise protsessis sellist väljapressimise taktikat. .hh Türgi on ka varem ükskord Balti kaitseplaanide kinnitamisega venitanud. .hh me näeme et Türgi ei ole liitunud Venemaavastaste sanktsioonidega. .hh siin ee kuulajal, minul võib ka tekkida küsimus, **kas me saame olla kindlad et et Türgi täidab näiteks artikkel viie alusel liitlaskohustust, juhul kui Venemaa peaks meid ja Balti riike ründama, kas me saame kindlad olla?**

KK: **me kindlasti saame oma liitlaste peale kindlad olla, et ka Türgi on ju ee panustanud meie kaitsele väga selgelt.** meil on: erinevad läbirääkimiste kultuurid ma ütleks, kes iganes on Türgis käinud ja ja läinud mööda tänavat ee siis noh need poed on teistsugused ja nende kauplemiskultuur on teistsugune kui meie poodides. .hh et et seda tuleb ühelt poolt nagu arvesse võtta, aga teiselt poolt .hh on ka NATO on ikkagi liitlaste kogum ja ja liitlastel on erinevad julgeolekumured. .hh ja selleks, et meid kuulataks me peame kuulama ka teisi liitlasi, et et Türgil on mure ee terrorismiga. ee Türgil on mure siis sellega mis liigub Aafrikast nende poole. .hh ee see on mure ka Hispaania ja ja Portugalil kelle jaoks võib-olla need meie mured on nagu kaugemad. .hh aga aga see võti ongi see et me peame kuulama ja mõistma ka neid muresid selleks et meid mõistetak. muidugi osadest asjadest me ei saa lõpuni aru ja osad asjad võib=olla on ka taktikaliselt välja käidud selleks et kaubelda endale midagi .hh ee hoopis suuremat ja milles meie ei saagi otseselt

midagi pakkuda vaid pigem on see vaidlus nii=öelda suuremate liitlaste vahel. .hh aga küll aga me saame noh näidata et me oleme .hh hea liitlane, oleme olnud hea liitlane .hh ja oma muresid nagu välja tuua ilma et me teiste muresid vähendaksime.

Näide (27) pärineb Arp Mülleri, Mirko Ojakivi ja Kaja Kallase intervjuust. Näites küsib AM, kas me saame olla Türgi peale NATOs kindlad. KK kordab lausungi osa *me saame kindlad olla* ning rõhutab seda sõnaga *kindlasti*. Samas asendab ta oma vastuses *Türgi sõnaga liitlased*. Selle muudatusega muutub ka pisut lause tähendus. Edasi selgitab KK Türgiga läbirääkimise kultuuri ning Türgi muresid.

(28)

KM: aga nüüd selle piiri väljaehitamise vaates, **et kas see seda tuleks nüüd kuidagi: protsessi kiirendada või suuremaks prioriteediks seada?**

KK: **no me oleme seda protsessi juba kiirendanud, nii palju, kui see on võimalik**, et ee riigis on ee hankeprotsessid (.) ja ja noh me ei saa ehitada ee siis teatud ee kiirusest kiiremini, kui meil ei ole ee neid vahendeid millega ehitada meil ei ole neid ehitajaid, aga seda protsessi me oleme tunduvalt varasemaks toonud. et ee et noh kui me seda arutasime valitsuskabinetis, siis me tõesti tõime selle nii palju varasemaks kui see oli võimalik, eraldasime sinna raha et ee seda kiirendada, niiet et ma ei tea, et oleks rohkem võimalik.

Näites (28) uurib KM 14. juuni intervjuus, kas piiri ehitamise protsessi tuleks kiirendada. KK kasutab lausungi moodustamisel suures osas samu sõnu *me oleme seda protsessi kiirendanud*. Siin ta sõnu ära ei vaheta ning vastab otse esitatud küsimusele.

Informatsiooni lisamine

(29)

GV: kas te mõtlete selle all seda et ee Eesti on ee silma paistnud sellega et me panustame väga palju, ja me: nii=öelda ärgitame ka teisi riike seda tegema, et ee **kas**

on siis võib-olla mõned (.) Lääne-Euroopa riigid kellele ei meeldi see et ee nii palju utsitatakse Ukrainat aitama?

KK: no kõigepealt ei meeldi see Venemaale. **et ee see et me oleme suutnud Ukrainat aidata, et Ukraina on vastu pidanud väga tugevasti vastu pidanud, et me oleme suutnud ärgitada tegelikult ka teisi Euroopa liitlasi.** et me oleme seda ühtsust hoidnud. ee see esmajoones ikkagi ei meeldi Venemaale ja ega **nad on ka sellistes infooperatsioonides väga tugevad. et lüüa seda kiilu ee tegelikult lääneliitlaste vahele, et täpselt et ee et me hakkaksime omavahel kiskuma, sest et kui me kisume omavahel siis me kindlasti oleme nõrgemad ee ühistrindena.**

Näites (29) uurib GV, kas on selliseid riike, kellele ei meeldi, et Eesti utsitab palju Ukrainat aitama. See on infoüldküsimus ning sellele võiks vastata jaatavalt või eitavalt. KK valib kolmanda variandi ning ütleb, et see ei meeldi Venemaale. Seejärel seletab ta lisainfoga, mis Venemaale täpsemalt ei meeldi. Vooru teises pooles kirjeldab ta, kuidas Venemaa proovib Läänes kiilu riikide vahele lüüa. Seda pole ajakirjanik küsinud, aga KK peab oluliseks seda infot jagada. Näide pärineb Grete Volmeri ja Kaja Kallase 30. märtsi intervjuust.

(30)

AK: **.hh kas te näete tänasel Venemaal mingisuguseid selliseid poliitilisi jõude ee kelle võimule tuleku korral Eesti saaks hakata arendama mingisuguseid enamgi vähem normaalseid Eesti Venemaa vahelisi suhteid.** ee kas te näete üldse seda.

KK: no me kindlasti ei ole seal et Putin on hea ee heas mõttes ee siis ee diktaatorite meistiklass kes ta on ikkagi ellimineerinud kõik alternatiivid enda kõrvalt. **.hh aga aga minu meelest sinna ei ole mõtet üldse minna sest et ee praegu see mis toimub Venemaal on Venemaa siseasi.** kuidas me Venemaaga toime tuleme sõltub väga palju sellest kuidas see sõda lõppeb kas ee Venemaa juhid võetakse

vastutusele nende kuritegude eest mis nad on toime pannud ja see võimaldaks selle ajaloolise tsükli katkestada.

Näites (31) vastab KK vooru alguses AK küsimusele. Kolmandas reas taandab ta end teemast ning jagab infot, et Venemaaga seonduv on Venemaa siseasi ja sellega me ei tegele. Vooru lõpus avaldab ta ka arvamust, millal oleks võimalik Venemaaga hakata normaalseid suhteid taastama. AK ei küsinud nende aspektide kohta, aga KK pidas seda vajalikuks mainida. Näide pärineb 24. juuni intervjuust, kus ajakirjanik Astrid Kannel küsitleb Kaja Kallast.

Teemavahetus

(31)

MO: veel kord, näiteks laupäevane, me saime teada, kuidas Valgevene diktaator Lukašenko saatis oma perekonna Türgi ka paljud Vene poliitilismajanduslikku eliiti kuuluvad inimesed põgenesid Venemaalt NATO riiki ee Türgi. **kas teie saate aru miks NATO riik Türgi pakub Venemaa ja Valgevene eliidile ärevateks päevadeks pelgupaika?** meie siin Eestis seda ju näiteks ei tee.

KK: nojah, **meie jällegi türklased ütlevad vastupidi et teie pakute seal varjupaika ee noh nendele inimestele keda nemad peavad nii-öelda ee siis terroristlikud organisatsioonide liikmeks kui te mõtlete seda vaidlust mis neil Rootsiga on**, et ee et noh selles mõttes ee Türgil on Venemaaga olnud teistsugune suhe, aga aga nad on samamoodi nõus olnud et kõige suurem oht NATOLE ikkagi varitseb Venemaa poolt, nad on selles suhtes olnud täpselt sama meelt. .hh ee muidugi Türgi suure riigina ja ja võib-olla ka noh, jällegi ajaloost tulenevalt ee näeb neid asju teistmoodi ee kui väikesest riigist ee tulevad ee inimesed just selles võtmes, et kui te mõtlete sõdade peale, siis siis noh meie jaoks on sõda alati häving ja ja inimeste kannatused selliste suurte riikide jaoks nagu Ottomani impeerium või või Venemaa (.) tähendab sõda võib tähendada ka ee kuulsust, hiilgust, ee täiendavaid varasid ja nii edasi, et

et see noh, lihtsalt on noh teistmoodi, aga kas me saame Türgi peale loota, siis kindlasti saame.

Näites (31) uurib MO, miks Türgi Venemaale ja Valgevene peale pakub. KK ei vasta kohe küsimusele, vaid ütleb, et türklaste arvates pakub Eesti varjupaika terroristlikele organisatsioonidele. See pole niivõrd radikaalne teemamuutus kui idavedude skandaalis, sest läheb mingis osas siiski püstitatud teemaga kokku. Samas pole see info, mida MO oleks küsinud. Näide on 27. juuni intervjuust. Küsitavad ajakirjanikud Mirko Ojakivi ja Arp Müller.

Vastuse paiknemine

(32)

GV: aga mis te arvate, et **kas see lugu võib kuidagi: mõjutada mingil moel ee abi andmist võib=olla mõndade riikide hulgas, kui esitatakse selliseid kahtlustusi süsteemi osas ja aga süsteem ikkagi toimub nii nagu toimib nii nagu peab?**

KK: **ei usu**, sellepärast et ee me vaatame et see tegelikult ei ole ee mujal nii resoneerunud, meid see puudutab sellepärast meie ajakirjandus seda ka väga kajastub. aga aga **ma tõesti ei ei usu:, et see reaalselt mõjutab.**

GV küsib üldküsimuse, millele saab jaatavalt või eitavalt vastata. KK vastab kohe kõnevooru alguses eitavalt, seejärel selgitab oma vastust ning kõnevooru lõpus kordab taas oma eitavat vastust. Näide on 30. märtsi intervjuust, kus küsija on Grete Volmer.

(33)

AK: no üks milleks saab valmistada on see et ee Putinit ei ole. **kas Lääneriigid on hakanud aru saama et tõesti päevapealt võibolla homme enam Putin ei ole võimul.** ja mis on siis see plaan kuidas edasi minna.

KK: no Venemaa on endiselt ohtlik. seda ju näitab ee ükskõik mis toimub praegu Venemaal et **ega see ei ole kuidagi mingi leebem versioon sellest riigijuhtimisest kui Prigožin peaks võimu juurde saama.** ee ja ja see on oluline. seda sõnumit

öelda, et Venemaa on endiselt ohtlik kes iganes on Putini asemel või kas seal on Putin. need eesmärgid ei ole muutunud ja sellega me peame arvestama.

Näites (33) KK ei anna AK-le konkreetset vastust *jah* või *ei*, vaid vastab kaudselt, et midagi ei pruugi muutuda, kui Putini asemel keegi muu võimul on. Näide pärineb 24. juuni intervjuust, kus küsitleja on Astrid Kannel.

KOKKUVÕTE

Bakalaureusetöö sissejuhatuses seadsin töö eesmärgiks uurida, kuidas peaminister Kaja Kallas vastab üldküsimustele idavedude skandaali teemalistes ja välispoliitilistes intervjuudes. Püstitasin kolm uurimisküsimust:

- kuidas peaminister Kaja Kallas vastab *kas*-küsimustele;
- kuidas idavedude skandaali vastused erinevad välispoliitiliste intervjuude vastustest;
- kas vastamisviis on seotud positiivse/negatiivse kuvandiga?

Esmalt uurisin, kuidas Kallas vastas idavedude skandaaliga seotud küsimustele ning tõin välja probleemsed nähtused. Seejärel otsisin samu nähtusi välispoliitiliste intervjuude vastustest. Järgnevalt esitan kokkuvõtte leidudest ning võrdlen idavedude skandaali vastuseid välispoliitika vastustega.

Idavedude skandaalis oli palju ohtlikke küsimusi, mis puudutasid Kaja Kallasele isiklikke teemasid, välispoliitilistes intervjuudes olid intervjuueerijate püstitatud küsimused neutraalsed.

Järjeotsimine ja takerdumine esines mõlema teema puhul. Idavedude skandaali intervjuudes oli takerdumisi rohkem, need olid pikemad ning paiknesid enne KK jaoks probleemset infot (vt näiteid 15, 16). Sellisena täitsid need vastuse edasi lükkamise funktsiooni. Välispoliitika puhul olid takerdumised lühemad ning aitasid pigem teksti planeerida (vt näiteid 24, 25).

Viidet ebasobivale situatsioonile või info kättesaamatusele esines samuti mõlema teema puhul. Vahe oli selles, et kui välispoliitika puhul polnud info kättesaadav, siis peaminister ütles otse, et ta ei tea sellest teemast midagi (vt näidet 26). Idavedude skandaali puhul ei tunnistanud ta teadmatus (näide 17).

Küsimuses olevate sõnade kordamist esines mõlema teema puhul ning see täitis mittevastamise kui ka vastamise rolli (näited 18, 28).

Mõlema teema puhul lisas Kaja Kallas oma vastustesse juurde infot, mille kohta polnud intervjuerija uurinud. Sealjuures oli lisainfo suures osas erinev. Lisainfo hulgas oli selgitust kui ka teemast taandamist (vt näiteid 21, 20, 29). Idavedude skandaali puhul oli ajakirjaniku ründamist, enesekaitset ja abikaasa kaitsmist.

Teemavahetust võis kohata nii välispoliitika kui ka idavedude skandaali intervjuudes. Idavedude skandaali intervjuus oli see muutus drastilisem ja läbinähtavam kui välispoliitilises intervjuus. (näited 19 ja 31)

Vastuseid paiknevad kõnevoorus erinevates kohtades. Idavedude skandaali intervjuudes oli vastamise edasi lükkamist, välispoliitikas vastas Kaja Kallas reeglina kõnevooru alguses ning vastusele järgnes selgitus. (näited 22 ja 32)

Vastamisest keeldumist ja ajakirjaniku ründamist esines idavedude intervjuudes üks kord. (vt näidet 14) Välispoliitika teemadel ei keeldunud Kaja Kallas vastamast ega rünnanud ajakirjanikku.

Kokkuvõttes on olulised erinevused järgmised:

Välispoliitilistes intervjuudes ei rünnanud Kaja Kallas ajakirjanikku või püstitatud küsimusi, ta ei keeldunud kordagi vastamast, puudus enesekaitse ning teemast taandumine oli vähene. Teemavahetus kõnevooru vältel oli minimaalne. Vastused paiknesid üldiselt kõnevooru alguses ning neid ei lükatud edasi.

Idavedude skandaali intervjuudes ründas Kallas ajakirjanikku ja tema küsitud küsimusi, ta keeldus ühel korral vastamast, tema vastustesse oli tihtipeale põimitud enesekaitse või abikaasa kaitsmine. Kallase kõnevoorudes võis näha ka teemast taandumist, teemavahetust ning paljudele küsimustele ei vastatud. Oli vastuseid, mis paiknesid kõnevooru keskel või lõpus ning mida Kallas proovis järjeotsimisvahendietga kasutamisega edasi lükata.

Välispoliitikas on Kallast peetud pigem tugevaks ning nendes teemades lasub tal positiivne kuvand. Idaveod on aga skandaal, mis puudutab peaministrit ja ta abikaasat. Skandaal jätab peaministrit pigem negatiivse mulje. Bakalaureusetöö lõpuks võib öelda, et vastamine on seotud Kaja Kallase positiivse ja negatiivse kuvandiga.

Eestis pole poliitikute suulist keelt kuigi palju uuritud. Kasutades käesoleva bakalaureusetöö tulemusi on võimalik uurida peaminister Kaja Kallase keelt põhjalikumalt ja süstemaatilisemalt. Samuti saab võrrelda Kallase vastuseid teiste poliitikute vastustega.

KIRJANDUS

Andersson, Ingela 2005. American Political Rhetoric. A study of selected speeches by George W. Bush.

Arutamm, Anett 2023. Manipulatsiooni esinemine Eesti Vabariigi presidendite vabariigi aastapäeva kõnedes. Bakalaureusetöö. Tartu: Tartu Ülikool

Blommaert, Jan, Chris Bulcaen 2000. Critical discourse analysis. DOI: 10.1146/annurev.anthro.29.1.447

Clayman, Steven, John Heritage 2002. The News Interview: Journalists and Public Figures on the Air. Cambridge: Cambridge University Press.

Eesmaa, Mari 2022. Kaja Kallas: valitsus ütles Operailile, et mitte mingisugust äritegevust ei tohi Venemaaga olla. Delfi, 7. detsember. Kasutatud 15.01.24.

<https://www.delfi.ee/artikkel/120110380/video-kaja-kallas-valitsus-utles-operailile-et-mitte-mingisugust-aritegevust-venemaaga-ei-tohi-olla>

Fairclough, Norman 2013. Critical discourse analysis.

DOI - 10.1080/19460171.2013.798239

Hennoste jt = Hennoste, Tiit, Eva Liina Asu, Mati Ereht, Külli Habicht, Tiit Hennoste, Reet Kasik, Liina Lindström, Pärtel Lippus, Helle Metslang, Renate Pajusalu, Helen Plado, Andriela Rääbis, Pire Teras, Ann Veismann, Annika Viht. Eesti grammatika. Suuline keel. Tartu: Tartu Ülikooli kirjastus.

Hennoste jt = Hennoste, Tiit, Kirsi Laanesoo, Andriela Rääbis 2013. Küsimused eestikeelses infodialoogis II: küsimused ja tegevused. Keel ja Kirjandus, 1, 7–28. <https://doi.org/10.54013/kk662a2>

Hennoste, Tiit 2000a. Sissejuhatus suulisesse eesti keelde I. Taust ja uurimisobjekt. – Akadeemia 5, 1115–1150.

Hennoste, Tiit 2000b. Sissejuhatus suulisesse eesti keelde III. Suulise kõne erisõnavara II. – Akadeemia 7, 1551–1582.

Hennoste, Tiit 2000c. Sissejuhatus suulisesse eesti keelde VIII. Lausung suulises kõnes 3. – Akadeemia 12, 2689–2710.

Hennoste, Tiit 2000d. Sissejuhatus suulisesse eesti keelde V. Mõned mitteverbaalsed nähtused suulises kõnes. – Akadeemia 9, 2009–2038.

Hennoste, Tiit 2012. Küsimuse vorm, episteemiline staatus ja episteemiline hoiak. – Keel ja Kirjandus, nr 8–9, lk 674–695. <https://doi.org/10.54013/kk658a9>

Hennoste, Tiit 2008. Uudise käsiraamat. Kuidas otsida, kirjutada, toimetada ja serveerida ajaleheuudist. Tartu: Tartu Ülikooli Kirjastus.

Koppel, Karin 2023. Arvo Hallik ei kavatse osalusest Stark Warehousingus loobuda. Eesti Rahvusringhääling, 29. august. Kasutatud 15.11.23.

<https://www.err.ee/1609080794/arvo-hallik-ei-kavatse-osalusest-stark-warehousingus-loobuda>

Krukjov, Aleksander 2023. Peaministri abikaasale osaliselt kuuluv ettevõtte jätkab vedusid Venemaale. Eesti Rahvusringhääling, 23. august. Kasutatud 15.01.24.

<https://www.err.ee/1609071995/peaministri-abikaasale-osaliselt-kuuluv-ettevote-jatkab-vedusid-venemaale>

Kuenssberg, Laura 2024. Kaja Kallas: Estonian PM urges Nato to bolster support for Ukraine. British Broadcasting Corporation, 24. veebruar. Kasutatud 19.03.24.

<https://www.bbc.com/news/uk-68391780>

Pärli, Merilin 2023. „AK. Nädal“ analüüsis Kaja Kallase skandaali. Eesti Rahvusringhääling, 3. september. Kasutatud 10.11.23.

<https://www.err.ee/1609087793/ak-nadal-analuusis-kaja-kallase-skandaali>

Selgis, Siret 2008. Maailmast. RSR artiklite kogumik. Kriitiline diskursusanalüüs. Tartu: Tartu Ülikooli Kirjastus, 176–189.

Thi Thuy Duong, Le 2018. A Critical discourse analysis of the speeches of Margaret Thatcher and Theresa May. Magistritöö. Käsikiri Danangi Ülikoolis.

SUMMARY

This bachelor's thesis explores Prime Minister Kaja Kallas's responses to yes-no questions, focusing on the scandal involving East-bound transport and foreign policy issues. The aim of this bachelor's thesis is to examine how Estonia's Prime Minister answers yes-no questions. To achieve this, the study poses three research questions:

- How does Prime Minister Kaja Kallas respond to yes-no questions?
- How do her responses to the East-bound transport scandal differ from those on foreign policy topics?
- Is there a connection between her response style and her positive/negative image?

The thesis begins with a theoretical section that provides an overview of phenomena in spoken language, such as pauses, elongation of phonemes, and repair mechanism. It explains different types of questions and the expected responses for each type. Following this, it examines how questions are answered and evaded. In the chapter on avoiding answering questions, various tactics for evasions are described.

The data for this thesis is collected from interviews on foreign policy and the East-bound transport scandal where Prime Minister Kaja Kallas answers questions. The material includes six foreign policy interviews and five scandal-related interviews, with varying lengths. Before analysis, the interviews are transcribed, focusing on responses to yes-no questions. In the analysis, examples from the data illustrate phenomena in spoken language and the methods of answering or avoiding questions.

The thesis concludes that in foreign policy interviews, Kaja Kallas did not attack the journalists or the questions posed, never refused to answer, and rarely displayed self-defense or topic avoidance. There was minimal topic change during her turns, and her responses were typically placed at the beginning of her speaking turn without delay.

In contrast, during interviews about the East-bound transport scandal, Kallas attacked the journalist and their questions, refused to answer once, and often included self-defense or defense of her spouse in her responses. There was topic avoidance, topic changes, and many questions went unanswered. Some responses were placed in the middle or end of her speaking turn and were delayed using search markers.

Kallas is generally perceived as strong in foreign policy, giving her a positive image in these areas. However, the scandal, involving both her and her spouse, casts a negative light on her. The thesis suggests that her response style is linked to her positive and negative image.

Research on the spoken language of politicians in Estonia is limited. Using the results of this thesis, it is possible to study Prime Minister Kaja Kallas's language more thoroughly and systematically, as well as compare her responses to those of other politicians.

LISAD

Lisa 1. Transkriptsioonimärkide tähendused

Transkriptsioonimärgid on võetud Hennoste, Laanesoo ja Rääbise artiklist (2013) „Küsimused eestikeelses infodialoogis II“.

. langev intonatsioon, lausungi lõpp

? tõusev intonatsioon

, poollangev intonatsioon

(.) mikropaus: 0.2 sekundit või lühem

(0.8) mõõdetud paus sekundites

` graavis, rõhutatud sõna

- sõna poolelijäämine

: hääliku venitamine

.hh häälekas sissehingamine

.abak sissehingatult hääldatud sõna

= otsarääkimine

>...< kiirendatud lõik

<...> aeglustatud lõik

[pealerääkimise algus

] pealerääkimise lõpp

{või} halvasti kuuldav lõik

{—} transkribeerimatu lõik

(( )) transkribeerija kommentaar

// vooruvahetus ühes reas esitatud näidetes

-> analüüsitava üksus näites

Lisa 2. Analüüsitud intervjuud

Hindre, Madis 2023. Kallas: mina ei tegele oma abikaasa äritegevusega. Eesti Rahvusringhääling, 23. august. Kasutatud 10.10.23.

<https://www.err.ee/1609073951/kallas-mina-ei-tegele-oma-abikaasa-aritegevusega>

Kannel, Astrid 2023. Kallas: Ukraina peaks Wagneri tõttu tekkinud võimaluse akent ära kasutama. Eesti Rahvusringhääling, 24. juuni. Kasutatud 16.10.23.

<https://www.err.ee/1609017062/kallas-ukraina-peak-wagneri-tottu-tekkinud-voimaluse-akent-ara-kasutama>

Kullerkupp, Nele 2023. Kaja Kallas: praegu oleks vastutustundetu tagasi astuda. Postimees, 16. september. Kasutatud 26.11.23. <https://www.postimees.ee/7856361/video-kaja-kallas-praegu-oleks-vastutustundetu-tagasi-astuda>

Mooste, Kertu 2023. Kaja Kallas Venemaal kinni peetud meestest: loodan, et Venemaa on mõistlik ning same inimesed koju. Delfi, 14. juuni. Kasutatud 12.10.23.

<https://www.delfi.ee/artikkel/120203044/video-kaja-kallas-venemaal-kinni-peetud-meestest-loodan-et-venemaa-on-moistlik-ning-saame-inimesed-koju>

Müller, Arp, Mirko Ojakivi 2023. Kallas: Eesti moraalsed standardid on nii palju kõrgemad. Eesti Rahvusringhääling, 29. august. Kasutatud 18.11.23.

<https://www.err.ee/1609081205/kallas-estee-moraalsed-standardid-on-nii-palju-korgemad>

Müller, Arp, Mirko Ojakivi 2023. Studios on peaminister. Eesti Rahvusringhääling, 27. juuni. Kasutatud 01.11.23. <https://vikerraadio.err.ee/1609017953/studios-on-peaminister>

Pulk, Meinhard 2023. Kallas kavatseb sügisel taas erakonna juhiks kandideerida. Postimees, 8. september. Kasutatud 09.11.23. <https://www.postimees.ee/7850982/video-kallas-kavatseb-sugisel-taas-erakonna-juhiks-kandideerida>

Pärli, Merilin 2023. Kallas: ma luban, et mul ei ole midagi varjata. Eesti Rahvusringhääling, 24. august. Kasutatud 10.10.23.

<https://www.err.ee/1609074734/kallas-ma-luban-et-mul-ei-ole-midagi-varjata>

Volmer, Grete 2023. Kaja Kallas: Politico artikkel ilmus tõenäoliselt sellepärast, et oleme kellegi varvastele astunud. Delfi, 30. märts. Kasutatud 01.11.23. <https://www.delfi.ee/artikkel/120165700/video-kaja-kallas-politico-artikkel-ilmus-toenaoliselt-selleparast-et-oleme-kellegi-varvastele-astunud>

Volmer, Grete 2023. Kallas NATO tippkohtumisest: kõik sammud on selleks, et kui avaneb lühike võimaluse aken, siis võtame Ukraina NATO-sse. Delfi, 13. juuli. Kasutatud 10.10.23.

<https://www.delfi.ee/artikkel/120216520/video-kallas-nato-tippkohtumisest-koik-sammud-on-selleks-et-kui-avaneb-luhike-voimaluse-aken-siis-votame-ukraina-nato-sse>

Värk, Joosep 2023. Kallas: EL läheb senise Ukraina toetamise strateegiaga edasi. Eesti Rahvusringhääling, 27. oktoober. Kasutatud 03.11.23.

<https://www.err.ee/1609147544/kallas-el-laheb-senise-ukraina-toetamise-strateegiaga-edasi>

Lihtlitsents lõputöö reprodutseerimiseks ja üldsusele kättesaadavaks tegemiseks

Mina, Kerttu Liis Rebane

1. annan Tartu Ülikoolile tasuta loa (lihtlitsentsi) minu loodud teose „Peaminister Kaja Kallase vastused kas-küsimustele idavedude skandaali ja välispoliitiliste teemade näitel“, mille juhendaja on Tiit Hennoste, reprodutseerimiseks eesmärgiga seda säilitada, sealhulgas lisada digitaalarhiivi DSpace kuni autoriõiguse kehtivuse lõppemiseni.
2. Annan Tartu Ülikoolile loa teha punktis 1 nimetatud teos üldsusele kättesaadavaks Tartu Ülikooli veebikeskkonna, sealhulgas digitaalarhiivi DSpace kaudu Creative Commons'i litsentsiga CC BY NC ND 3.0, mis lubab autorile viidates teost reprodutseerida, levitada ja üldsusele suunata ning keelab luua tuletatud teost ja kasutada teost ärieesmärgil, kuni autoriõiguse kehtivuse lõppemiseni.
3. Olen teadlik, et punktides 1 ja 2 nimetatud õigused jäävad alles ka autorile.
4. Kinnitan, et lihtlitsentsi andmisega ei riku ma teiste isikute intellektuaalomandi ega isikuandmete kaitse õigusaktidest tulenevaid õigusi.

Kerttu Liis Rebane
27.05.2024